

tantur; si enim facta quæ narrant supposuissent, vel ex mutuo consilio, vel non: si prius, non reperirentur inter eos discrepantiæ quæ aptæ fuissent ad fraudem manifestandam; si posterius, tam perfecte secum in substantia convenire non potuissent. Ergo.

Auctores librorum Novi Testamenti facta, prout memoriæ occurrunt, in magna simplicitate narrant, in temporibus diversis scripserunt: S. Matthæus, anno sexto post mortem Christi; S. Marcus, anno decimo; S. Lucas, anno decimo nono; S. Joannes, anno sexagesimo tertio, ut communiter tenetur. Unusquisque in narrando suum ordinem sequitur, suum stylum, suum scribendi modum; unus has omittit circumstantias, alter eas describit; hic tale factum non refert, iste non vult illud prætergredi. His autem positis, naturaliter plures inter quatuor Evangelia existere debent discrepationes, et etiam contradictiones apparentes, quæ eo difficilius sibi conciliari possunt, quo magis ab Apostolis sumus remoti, et alieni a cognitione locorum, personarum, consuetudinum aliorumque hujusmodi, quæ ad intelligentiam narrationis factorum publicorum præsentium aut cœvorum non parum inserviebant: istiusmodi ergo difficultates nos movere non debent, sed e contra auctoritatem Evangeliorum confirmant, demonstrant enim nullam existisse collusionem inter Evangelistas.

Cæterum de apparentibus contradictionibus istis singulatim hic agere non debemus; pro eis recurrendum est ad Scripturæ sacræ interpretes, qui eas saltem plausibili conjectura solvunt. Vide *Maldonat*, *Jansenium* in *Evang.*, *D. Calmet*, *Mauduit*, *Vence*.

Quoad duas Christi genealogias, quæ primo visu sibi oppositæ videntur, notandum S. Lucam pluribus annis post S. Matthæum scripsisse, et Evangelium ejus ignorare non potuisse; nihil ergo ipsi facilius erat quam eandem texere genealogiam; aliam tamen valde diversam ordinat: ergo contradictio est duntaxat in apparentia. Unde nec Judæi, nec pagani, nec hæretici eam in primis Ecclesiæ sæculis, ante Julianum Apostatam, objecerunt.

Juxta communiorem sententiam, S. Matthæus genealogiam Joseph descripsit, et S. Lucas genealogiam Mariæ, sicque omnis contradictionis species evanescit. Constat Mariam de eadem tribu esse ac Joseph: unde duo Evangelistæ, utriusque genealogiam texendo, pariter ostendebant Jesum ex tribu Juda et semine David descendere. Vide dissert. *Calmet*, *Mauduit*, t. I, et *Bullet*, *Réponses critiques*, t. II.

Inst. Apostoliet Evangelistæ simplicitatem narrationis et apparentes contradictiones consulto finxerunt, ut fabulas tutius persuaderent. Ergo.

R. Nego ant. Nam 1° idem dici posset de omnibus aliis auctoribus historicis, sicque pyrrhonismus admittendus esset. 2° Quicumque Evangelia aliosque Novi Testamenti libros attente legit, clare videt et quasi sentit illorum auctores styli simplicitatem et apparentes contradictiones non affectasse ut fucum facerent; impostores enim non ita scribere solent, ut ipse *Rousseau* supra citatus asserit. 3° Deistæ non cessant clamare Apostolos fuisse rudes et tardioris ingenii; at viri hujusmodi, in multis operibus, diversis temporibus peractis, veritatem tam solerter simulare non potuissent, ut ne unum quidem fraudis indicium ipsis excidisset. 4° Non finxissent facta publica, cœtanea, coram testibus adhuc viventibus patrata. 5° Non tam alacriter mortem subiissent pro asserendis factis quorum falsitas ipsis notissima fuisset. Ergo.

Obj. 2°. Omnes librorum Novi Testamenti scriptores Christi erant sectatores: verum hujusmodi scriptores valde sunt suspecti. Ergo.

R. Nego min. Si enim librorum Novi Testamenti auctores ideo essent suspecti, quia Christi erant sectatores, a fortiori suspecti essent Cæsar, Josephus et plures alii qui propria referunt facta; pari ratione suspecti forent omnes auctores qui leges, consuetudines et res præclare gestas suæ gentis describunt, ac proinde nulli fere historiæ profanæ adhibenda esset fides: id autem non admittunt increduli: ergo.

Testimonium igitur alicujus scriptoris non ideo reji-

ciendum est, quia ea quæ narrat ad ipsius gentem, principem, dominum aut magistrum spectant : at sedulo perpendenda sunt momenta quæ illius testimonii veritatem ostendunt : porro, si perpendatur testimonium Apostolorum, plurima statim occurrunt momenta quæ illius veritatem invincibiliter adstruunt ; testes enim qui in magna ingenuitate referunt facta sibi nociva, et in eorum confirmationem libenter moriuntur, fide sunt dignissimi : atqui tales sunt Apostoli, ex supradictis. Pariter si falsum narrassent, nemini illusissent ; attamen facta quæ narraverunt innumeris Judæis et paganis persuaserunt ; ergo.

Obj. 3º. Christiani non semel falsa narraverunt miracula in gratiam suæ religionis : ergo et Apostoli fingere potuerunt ea quæ narrant.

R. Nego conseq. et paritatem. Ratio disparitatis est, quod falsa miracula quæ identidem nonnulli Christiani ex ignorantia vel ex pia fraude narraverunt, semper quædam præ se ferant suppositionis indicia, unde statim ut serio examini subjiciuntur, tanquam falsa agnoscuntur, aut saltem in legitimam falsitatis suspicionem veniunt : at nihil simile præ se ferunt miracula quæ in libris Novi Testamenti referuntur ; contra vero, quo strictiori subjiciuntur examini, eo magis apparent vera, ut jam diximus. Ergo.

Aliunde falsa miracula a Christianis ex nimia credulitate quandoque narrata, sunt facta particularia ad confirmationem doctrinæ non pertinentia : error igitur in Deum refundi non potest : ergo.

Obj. 4º. Judæi Christum persecuti sunt, illumque tanquam impostorem et malefactorem contumeliis affecerunt, ac per gravissima tormenta mortem illi intulerunt : porro, si cuncta miracula quæ in Evangeliiis narrantur essent vera, nunquam Judæi habuissent Christum ut malefactorem, nec eum tantis suppliciis affecissent, sed e contra omnes illi fidem adhibere debuissent : ergo.

R. Nego min. Constat enim homines ita constitutos esse, ut etiam apertissimas sæpe rejiciant veritates ipsorum cupiditatibus et præjudiciis adversas : atqui facta

quæ in libris Novi Testamenti referuntur, cupiditatibus Judæorum eorumque præjudiciis valde adversabantur ; illi enim sibi fingeant Messiam tanquam principem potentissimum qui eos potentes redderet, suamque gentem florentissimam et super alias gentes dominantem efficeret : nihil autem tale inveniebant in Christo. Arbitrabantur non licere morbos curare die sabbati : hinc habuerunt Christum ut impostorem, impium et blasphematorem ; prodigia ejus diabolo tribuebant. Pontifices, odio erga eum semel imbuti, veritatem non inquirebant, nec ad eam attendebant, et vehementi zelo populum docebant nullam illi adhibendam esse fidem : non mirum ergo si Judæi obstinatos sese monstraverint.

Idem contigerat tempore Moysis. Quamvis enim Israelitæ testes oculati fuissent miraculorum ministerio ejus patratorem, et Deum coram ipsis alloquentem audiissent, paucis tamen interjectis diebus ita facti sunt stolidi, ut vitulum aureum adorarent. Nonne nunc multi videntur homines persuasum habentes unicum peccatum mortale horrendam pœnarum æternitatem mereri, qui tamen multis hujusmodi peccatis se inquinant ? Ergo.

Præterea, multi Judæi Christum ut verum habuerunt Messiam. Nam, præter Apostolos et discipulos non paucos, qui omnes erant Judæi, tria millia una vice, et quinque millia altera die ad prædicationem B. Petri conversi sunt, Act. II. 41 et IV, 4 : at testimonium eorum qui crediderunt plus valet quam testimonium eorum qui non crediderunt ; qui enim credebant, omnia sua præjudicia deponere tenebantur, novam religionem admittebant, obligationem cupiditates coercendi sibi imponebant : qui vero non credebant, præjudicia sua sequebantur. Ergo.

Obj. 5º. Philo et Josephus Apostolis erant cœtanei, ac proinde facta quæ in Novo Testamento referuntur non ignorassent : attamen nihil certum de illis dicunt, siquidem textus Josephi, qui profertur, a multis in dubium revocatur : ergo.

R. 1º. Philo prædicta facta ignorare potuit. Nam 1º sub Augusto probabilius scribebat : at verisimile est famam

Christi usque ad Alexandriam, ubi Philo demorabatur, tempore Augusti non pervenisse. 2° Omnia fere ipsius opera versantur circa explicationem Veteris Testamenti et præcepta moralia : in hujusmodi vero operibus naturaliter locus non erat de miraculis Christi et apostolorum loquendi ; hæc enim miracula imperfecte ipsi primo innotescere debuerunt cum longe abesset, et probabiliter ex mendacibus Judæorum relationibus ea didicisset : ergo in ipsa hypothese quod post Tiberium scripserit, non mirum est si de factis quæ in Novo Testamento referuntur nihil dixerit. Aliunde ipsius silentium esset argumentum negativum ; porro argumentum negativum contra rationes positivas prævalere non potest : ergo.

R. 2°. Nego min. Sic enim se habet celeberrimus Josephi textus, qui ut testimonium de miraculis Christi proferitur, Antiq. lib. 18, cap. 4 : « Fuit autem hoc tempore » Jesus, vir sapiens, si tamen virum illum dicere de-
 » ceat ; erat enim stupendorum operum effector et magister eorum qui vera libenter excipiunt, ac multos
 » quidem Judæos, plurimos etiam Græcos ad se adduxit.
 » Hic erat Christus ; cumque eum a primorum e nobis
 » virorum accusatione cruci addixisset Pilatus, non tamen destiterunt qui ab initio ipsum dilæxerant. Appa-
 » ruit enim eis tertia die redivivus, sicut prophetæ hæc
 » aliaque quam plurima admiranda de eo prædixerant.
 » Neque ad hanc usque diem defecit denominatum ab eo Christianorum genus. » Unde sic. Authenticus est ille textus si decursu temporis operi Josephi insertus non fuerit : at rationabiliter dici non potest illum operi Josephi fuisse insertum, nam in omnibus reperitur exemplaribus etiam antiquissimis, sive impressis, sive manuscriptis ; integer citatur, tanquam Josephi, ab Eusebio, a S. Hieronymo, Sophronio, Ruffinio, Sozomeno, Cedreno aliisque gravis ponderis auctoribus qui in diversis locis diversis utebantur exemplaribus, et eodem modo tamen prædictum textum legerunt : impossibile est autem in cunctis exemplaribus eum fuisse insertum, et nullum tamen suppositionis indicium unquam appa-

ruisse : ergo. Vide longam hujus textus discussionem apud *Houtteville*, t. II ; *Bullet*, etc.

Præterea, etiamsi concederetur hunc textum non esse authenticum, nihil contra nos sequeretur, sed, e contra, Josephi silentium facta Evangelica confirmaret, nam ignorare non potuit numerosam existere sectam hominum qui profitebantur se cujusdam Christi Jesu esse discipulos, illum ut Messiam a prophetis annuntiatum et a Judæis expectatum habebant, et miraculosa ejus opera ubique prædicabant : certe hæc naturaliter omittere non debuit ; loquitur enim de Joanne Baptista ab Herode decollato, Antiq. lib. 18, cap. 7, et de Jacobo quem vocat fratrem Jesu qui dicitur Christus, lib. 20, cap. 8 ; eo ipso supponit se jam de Jesu locutum esse, et illum Jacobo fuisse celebriorem ; loquitur etiam de variis pseudomessiis qui hoc tempore prodierunt, ortum eorum, facta et finem describit : prorsus incredibile est casu fortuito Jesum sic prætermisisse, ut ne quidem verbum de operibus et discipulis ejus dixisset ; silentium ejus evidenter affectatum esset. Ergo.

Inst. Eodem tempore plures auctores profani scripserunt et altum pariter servant silentium circa miracula Christi, licet aliquando de Christianis loquantur : at si miracula Christi essent vera, ea non ignorassent, nec tacuissent : ergo.

R. 1°. Illud argumentum est negativum : ergo nullius est roboris adversus rationes positivas.

R. 2°. Nego maj. Auctores enim profani non omnino siluerunt circa facta Evangelica ; apud eos plurima leguntur quæ hæc facta mirum in modum confirmant. Sic 1° Suetonius, in Vita Vespasiani, cap. 4, testatur tempore Christi in toto orbe percrebuisse famam de proximo Messie adventu. « Percrebuerat Oriente toto, » inquit, vetus et constans opinio esse in fatiis ut eo tempore Judæa profecti rerum potirentur. » Idem ferme habetur apud Tacitum, Hist. lib. 5, cap. 13. Philosophus Chalcidius, commentario in Timæum Platonis, extraordinariam commemorat stellam quæ in nativitate

Jesu Christi visa est a Magis; Tertullianus, in Apol. ad senatum Romanum, cap. 21, declarat stupendam solis eclipsim quæ moriente Christo accidit, paganis fuisse notissimam et in publicis archivis tunc esse consignatam: « Eum mundi casum relatum in arcanis vestris » habetis. » Idem asserit Lucianus, apud Euseb., Hist. eccl. lib. 8. Celsus, Porphyrius et præsertim Julianus Apostata, miracula Christi magicis artibus tribuunt: ergo illa saltem indirecte agnoscunt. Hæc et alia auctorum profanorum testimonia fusius legi possunt apud *Bullet, Hist. de l'établissement du Christianisme tirée des seuls auteurs Juifs et païens*, et apud *Houtteville*, t. II.

Præterea, auctores profani facta Evangelica ignorare non potuerunt, siquidem fama eorum per orbem universum divulgabatur, innumeri homines ubique Christo nomen dabant, et ex Judæis vel paganis christiani fiebant: at præfati auctores silentium non servassent circa talem errorem, quotidie latius serpentem et mundum universum inficientem, si ad illum confutandum rationes peremptorias habuissent: ergo silentium eorum facta Evangelica confirmaret.

Inst. Auctorum profanorum opera maxima ex parte perierunt: at in eis quæ perierunt forte peremptoria erant argumenta contra miracula Christi: ergo.

R. 1°. Modo objiciebant increduli auctores profanos omnino siluisse circa miracula Christi et Apostolorum; nunc dicunt periisse opera in quibus hæc facta refellebantur, sicque, pro more suo, sibi concordant religionis adversarii.

R. 2°. *Nego min.* Nam 1° cum hæc opera penitus sint ignota, nihil de illis affirmari potest; imo quo jure affirmant increduli argumenta in eis exstitisse contra miracula Christi et Apostolorum, dicere possumus splendida in illis fuisse testimonia in gratiam eorundem factorum. 2° Sancti Patres, et præsertim Origenes et Clemens Alex. plurima nobis transmiserunt fragmenta tales videntur Porphyrii et Juliani: in his fragmentis tam solidæ sunt quædam objectiones adversus religionem christianam, ut nullas validiores impii adinvenire potuerint. Sancti

Patres eas non dissimulant, sed illis ingenue et simpliciter expositis solide respondent: atqui non magis dissimulassent argumenta factis Evangelicis opposita, si quæ fuissent; opera enim quæ refellebant erant tunc publica et in manibus adversariorum: ea igitur truncare aut graviora eorum argumenta declinare ausi non fuissent. 3° Si in dictis operibus peremptoria exstitissent argumenta contra facta Evangelica, errore sic detecto, universus mundus ea velut fabulosa abjecisset: atqui mundus ea magis ac magis admisit et credidit, non obstantibus scriptis auctorum profanorum: nihil ergo erat in illis peremptorium adversus facta Evangelica. Unde concludendum est nihil solidum contra hæc facta dici potuisse. Ex diversis igitur objectionibus istis magis elucidatur facta Evangelica omnimoda fide digna esse.

CAPUT SECUNDUM.

DE DIVINITATE RELIGIONIS CHRISTIANÆ.

Specialiter probaturi sumus religionem christianam esse divinam, primum adversus Judæos, deinde adversus cæteros incredulos, quamvis utriusque generis probationes eandem veritatem respectu omnium demonstrent; religio enim non est vera relative, sed absolute.

ARTICULUS PRIMUS.

DE DIVINITATE RELIGIONIS CHRISTIANÆ ADVERSUS JUDEOS.

Præcipuæ religionis nostræ probationes quibus uti possumus adversus Judæos, deducuntur 1° ex oraculis Prophetarum quos agnoscunt et venerantur; 2° ex comparatione inter miracula Christi et miracula Moysis; 3° ex connexionione religionis christianæ cum religione judaica; 4° ex ultima clade Judæorum et præsentis eorum statu.